

Overwegingen en advies

van de Klachtadviescommissie, ingesteld bij Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 15 december 2021, in het kader van de behandeling van een bij de Minister van Justitie en Veiligheid ingediende klacht van 10 september 2021 over een gedraging van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB), afkomstig van de heer Jeffrey David Handmaker, mevrouw Adri Nieuwhof en de “Stichting Een Ander Joods Geluid”, in deze vertegenwoordigd door de heer Jacob Hamburger en mevrouw Martine Groen (hierna: klagers).

De Commissie

Conform de Awb (art. 9:14) heeft de Minister van Justitie en Veiligheid (hierna de Minister) een commissie ingesteld belast met de behandeling en advisering over de klacht (23 november 2021, nr. 3653718). De Commissie bestaat uit de volgende leden: Mr. H.W. Schmidt, voorzitter; prof. Dr A.W. Heringa; Mr. Drs. M.H. Houpt en Mr. J.P. de Jong, secretaris.

De Commissie heeft de NCAB om een schriftelijke reactie gevraagd en deze ook ontvangen en aan klagers doen toekomen. Op maandag 17 januari 2022 is conform art. 9:15 Awb een bijeenkomst gehouden waarop betrokkenen in elkaars aanwezigheid en ten overstaan van de Commissie hebben gereageerd. Van die bijeenkomst is een verslag gemaakt, dat bij dit advies als bijlage is bijgesloten.

Het advies is, conform het instellingsbesluit van de Commissie en conform het bepaalde in de Awb, gericht aan de Minister (art. 9:14 lid 4 Awb). Het is aan de Minister om tot een oordeel en conclusies te komen, en deze te doen toekomen aan klagers (art. 9:12 jo. art. 9:16 Awb).

De hoorzitting, de klacht en het verweer

In het kort heeft de klacht zoals klagers die over de Nationaal Coördinator Antisemitismebeëindiging (hierna: NCAB) naar voren hebben gebracht betrekking op de navolgende vier onderdelen:

- 1) de reactie van de NCAB in sociale media op een Tweet van de heer Kenneth Roth, executive director van organisatie *Human Rights Watch* (HRW),
- 2) uitlatingen van de NCAB in de media over antisemitisme en over de Staat Israël en de Palestijnse Gebieden en diens kritiek op teksten op bij demonstraties gebruikte spandoeken over de positie van het Palestijnse volk,
- 3) de wijze waarop de NCAB meer ten algemene gebruik maakt van zijn positie als NCAB, en
- 4) de wijze waarop de NCAB de *International Holocaust Remembrance Alliance*- definitie van antisemitisme (hierna: IHRA-definitie) gebruikt.

Toelichting n.a.v. de klacht

Uit de klacht en de toelichting door klagers tijdens de hoorzitting, is naar voren gekomen dat klagers zich beperkt voelen in de vrijheid hun mening te uiten. Dat komt doordat zij ervaren dat hen daarbij vooraf door een overheidsfunctionaris het verwijt kan worden gemaakt antisemitisch gedrag te tonen vanwege door die overheidsfunctionaris ingenomen standpunten en de wijze waarop die zijn geformuleerd. Daarom hebben klagers in hun klacht uiteengezet dat uitingen van de NCAB op *Twitter* en in de pers hun vrijheid van meningsuiting ondermijnen. Dat gebeurt met name doordat de NCAB onvoldoende onderscheid maakt tussen antisemitisme in Nederland en kritiek op de staat Israël. Bovendien suggereert de NCAB volgens klagers in zijn communicatie-uitingen ten onrechte, dat Joden automatisch loyaal zijn aan de staat Israël. Er is op dit punt niet één Joodse gemeenschap in Nederland die over deze inhoudelijke kwesties eenduidige en gelijkkluidende opvattingen zou hebben, over het handelen van de staat Israël noch over de positie van het Palestijnse volk. Integendeel, de meningen over deze kwestie lopen sterk uiteen en het past de overheid (i.c. de NCAB) niet daaraan vooraf kaders te stellen of normstellend of

veroordelend te zijn (anders dan via het strafrecht als er sprake is van een strafbaar feit). In dat opzicht zou de NCAB volgens klagers zijn mandaat oneigenlijk gebruiken.

Het verweer van de NCAB dat zijn reacties op onder andere *social media* zouden passen bij zijn signaleringsfunctie rond antisemitisme, vinden de klagers onterecht. Klagers zijn van mening dat een overheidsfunctionaris fundamentele rechten zoals de vrijheid van meningsuiting juist boven alles dient te respecteren. Het past hem niet de meningsuiting van derden inhoudelijk te beperken en in te kaderen of deze normatief te benaderen of door meningen van derden zelfs als antisemitisch te bestempelen waar dat feitelijk een onjuiste uitleg van dat begrip zou zijn. De *IHRA* definitie, op zichzelf allesbehalve onomstreden, kan als het gaat om het recht op vrije meningsuiting volgens de klagers niet als het normatieve kader worden gebruikt.

Voorts hebben klagers aangegeven dat hun klacht ook de procedure betreft die heeft geleid tot de behandeling van de klacht. Het klaagschrift is op 24 september ontvangen door het ministerie van Justitie en Veiligheid. De wettelijke termijn van 10 weken voor de behandeling was al op 28 november verstreken. Klagers zijn op 1 november gaan bellen met het ministerie met de vraag hoe het ervoor stond. Het klaagschrift bleek zoek te zijn en klagers mochten het nogmaals insturen. Dat hebben zij gedaan, met de vraag om te laten weten wie het nu in behandeling zou nemen. Daarop kregen klagers echter geen antwoord en het lukte hen niet meer om contact met de betreffende medewerker te krijgen. Pas toen klagers op 8 november met de directie WJZ zijn gaan bellen is er schot in de zaak gekomen. Klagers kregen het verzoek hun klaagschrift nogmaals (voor een derde maal) toe te sturen. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in de instelling van de klachtadviescommissie op 23 november 2021. Het bevreemdt klagers dat er klaarblijkelijk geen organisatieonderdeel is dat de klachtbehandeling direct ter hand neemt. Klagers vrezen dat de Minister niet voor ultimo januari zal antwoorden naar aanleiding van de klacht, dus ruim vier maanden na indiening van de klacht. Het lijkt er volgens klagers op dat het ministerie zich weinig gelegen laat liggen aan de termijnen die het in zijn 'eigen' wetgeving heeft geregeld.

Het verweer

De NCAB heeft in zijn verweerschrift en tijdens de hoorzitting op 17 januari 2022 ten aanzien van onderdeel 1) van de klacht aangegeven dat hij destijds reageerde op de suggestie van de heer Roth dat de recente toename van antisemitisme feitelijk (mede) veroorzaakt zou worden door, of het gevolg is van het handelen van de Israëlische regering zelf. Daarmee voedt de heer Roth volgens de NCAB het idee dat Joden zelf schuld hebben aan het antisemitisme, waaronder zij lijden. De NCAB vindt dat een gevaarlijke suggestie. Het behoort naar zijn mening binnen zijn mandaat als NCAB om de gevaren van dergelijke uitingen te signaleren en in de (sociale) media actief aan te kaarten.

De tekst "*Palestine will be free, from the River to the Sea*" op het spandoek aan de Rijksakademie van Beeldende Kunsten, waar onderdeel 2) van de klacht over gaat, suggereert volgens de NCAB dat Israël zou moeten verdwijnen. Dit boezemt veel Joden angst in. Het spandoek had daar volgens de NCAB om die reden dan ook nooit mogen hangen. Opnieuw geldt hiervoor dat het binnen het mandaat van de NCAB ligt om de gevaarlijke gevolgen van dergelijke uitingen te signaleren en in de media aan te kaarten. Het ligt binnen het mandaat van de NCAB (en het is feitelijk zijn opdracht) om bewustwording te creëren over alle soorten antisemitisme. Daarnaast heeft de NCAB een

signaleringsfunctie. Op basis daarvan zijn volgens de NCAB de uitingen gedaan die in de klacht onder 3) zijn aangehaald. De NCAB wijst er ten slotte op, dat de uitleg en het gebruik van de IHRA-definitie een uitvloeisel is van de in de Tweede Kamer aangenomen en door het kabinet uitgevoerde motie van het lid Bisschop over het hanteren van de IHRA-definitie voor antisemitisme. Dit is voor de NCAB dus een gegeven voor zijn taakuitvoering. Het voert volgens de NCAB te ver in het kader van deze klacht een inhoudelijk debat te voeren over die definitie en over de overige punten van klagers, daar is dit klachtrecht niet de juiste weg voor. Desalniettemin is de NCAB bereid in een andere, meer informele setting met klagers (verder) van gedachten te wisselen.

Overwegingen van de Commissie

De gevolgde procedure. De commissie is op 23 november 2021 ingesteld en heeft geen zicht op de feiten en omstandigheden in het voortraject, waar de klagers op doelen, die hebben geleid tot de trage behandeling van het klaagschrift en het vervolg daarop. De Commissie acht de door klagers geschetste gang van zaken echter voldoende aannemelijk gemaakt. De Commissie is ten aanzien van dit punt van oordeel dat van het ministerie -en van ieder bestuursorgaan- mag worden verwacht dat zij zich voortdurend inspannen om overschrijding van de voor hen geldende behandel- en beslistermijnen te voorkomen. Een bestuursorgaan dat wettelijke beslistermijnen overschrijdt en brieven van klagers niet ordelijk administreert en bewaart, maakt zich immers ongeloofwaardig richting de klagende burger. Dit onderdeel van de klacht vindt de Commissie dan ook terecht.

Advies. De Commissie adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid om te (laten) onderzoeken hoe de processen met betrekking tot de afhandeling van klachten van burgers over het ministerie zijn geregeld en maatregelen te nemen die ertoe leiden dat klagers niet in het duister tasten over het vervolg en niet meerdere malen aan de bel moeten trekken of hun klaagschrift meerdere malen moeten toesturen omdat brieven zoekraken. De Commissie adviseert de Minister een onderzoek te doen instellen hoe het kon gebeuren dat het klaagschrift zoek is geraakt en te lang op behandeling heeft moeten wachten en daarnaast te zorgen voor een eenduidige procedure voor de behandeling van klachten, bijvoorbeeld door een onderdeel van het ministerie aan te wijzen dat wordt belast met de behandeling van klachten, als dat nog niet het geval is. De Commissie adviseert om klagers nader te informeren over de uitkomsten van het onderzoek en hen te laten weten dat de grote vertraging in behandeling wordt betreurd.

De kaders voor het beoordelen van de klacht. Voor het inhoudelijk beoordelen van een klacht over het optreden van een overheidsorgaan toetst de Commissie ten algemene aan normen voor behoorlijk overheidsoptreden. Niet gesteld noch gebleken is immers dat er sprake zou zijn van strafwaardige of onrechtmatige gedragingen. Aan de inhoud van elk publiek optreden van een bestuursorgaan en mitsdien ook van de NCAB, worden zorgvuldigheidseisen gesteld, die mede samenhangen met het feit dat de NCAB een rijksambtenaar is, werkzaam in het algemeen belang, voor en onder gezag van de Minister van Justitie en Veiligheid. Zeker gezien zijn bijzondere rol en de precaire inhoud van zijn werkterrein, wegen deze zorgvuldigheidseisen naar het oordeel van de Commissie zwaar. Aan een ambtenaar komen ook grondrechten als de vrijheid van meningsuiting toe, en specifiek ten aanzien van de NCAB is het publiekelijk mogen optreden ook benadrukt in de toelichting bij het instellingsbesluit, maar een en ander laat onverlet dat de functie-uitoefening daardoor niet in het gedrang mag komen en dat publiekelijk optreden ook dient te voldoen aan eisen van behoorlijk overheidsoptreden.

Voor het beoordelen door de Commissie van de onderhavige klacht, is daarnaast eveneens van belang, dat er sprake moet zijn van gedragingen waarover een klacht op grond van artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan worden ingediend. De klacht moet immers zijn ingediend over de wijze waarop een bestuursorgaan (i.c. de NCAB) zich in een bepaalde aangelegenheid *tegenover de klagers of een ander* heeft gedragen. Klachten over algemene beleidskwesties vallen buiten het aan burgers toekomende klachtrecht.

De inhoudelijke beoordeling van de klacht. Voor de beoordeling van de vraag of bij het handelen door een bestuursorgaan sprake is van een onzorgvuldige behandeling van een klager, toetst de Commissie als gezegd aan de normen voor behoorlijk overheidshandelen, die de Nationale Ombudsman heeft neergelegd in de zogenoemde *Behoorlijkheidswijzer*, die ten doel heeft de (rijks)- overheid te helpen goed om te gaan met burgers en hun belangen. De essentie van behoorlijk overheidsoptreden kan worden samengevat in vier kernwaarden:

- Open en duidelijk
- Respectvol
- Betrokken en oplossingsgericht
- Eerlijk en betrouwbaar

De Commissie acht uit deze “Behoorlijkheidswijzer” voor de beoordeling van de klacht een belangrijk aspect, dat de overheid moet proberen in haar contacten met de burger escalatie te voorkomen of te beperken. Communicatievaardigheden en een oplossingsgerichte houding zijn hierbij essentieel. Burgers, en burgers verenigd in belangengroepen daaronder begrepen, zijn mensen en vertonen menselijk gedrag. De reactie van de overheid op het gedrag van de burger kan dan een belangrijke rol spelen bij het al dan niet escaleren van een situatie. Van de overheid mag een professionele en genuanceerde opstelling worden verwacht, waarbij alles in het werk wordt gesteld om escalatie te voorkomen en juist te de-escaleren als het toch tot escalatie komt.

Het is de Commissie bij de bestudering van de klacht vooraf en tijdens de hoorzitting opgevallen dat er met betrekking tot de essentie van de in de klacht genoemde onderwerpen sprake is van een verdeeldheid van opvattingen over aan antisemitisme gerelateerde meer beleidsmatige vraagstukken; zoals over de zogenoemde *IHRA*-definitie van antisemitisme en de beleidsvoering door de NCAB. Klagers staan vele (politieke en publicitaire) middelen ter beschikking om te trachten de NCAB ervan te overtuigen dat nuanceringen of een andere zienswijze rond die onderwerpen aandacht horen te krijgen in het werk van de NCAB. De middelen die hen ter beschikking staan horen bij het uitoefenen van het recht op een vrije meningsuiting. De wensen van klagers over het optreden c.q. beleid van de NCAB kunnen vanzelfsprekend zonder inhoudelijke beperkingen vooraf via die middelen naar voren worden gebracht.

De commissie is tevens van oordeel, dat het klachtrecht in de Algemene wet bestuursrecht (AWB) daarvoor niet primair in het leven is geroepen. De Commissie overweegt hierbij dat het mandaat van de NCAB is neergelegd in artikel 13a van het Taak- en Organisatiebesluit voor het ministerie van Justitie en Veiligheid. Naar het oordeel van de Commissie komt de NCAB binnen deze taakopdracht en dit mandaat binnen wettelijke en politieke kaders een bepaalde (beleids-) vrijheid toe om in het publieke debat over antisemitismebestrijding stelling te nemen of zienswijzen naar voren te brengen. Het staat klagers anderzijds vrij met betrekking tot de inhoud van die uitlatingen van de NCAB in dat publieke debat dan weer van mening te verschillen. Een verschil van mening hierover,

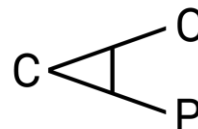

zoals verwoord in de klacht, acht de Commissie inhoudelijk ook goed voorstelbaar, maar vormt naar het oordeel van de Commissie anderzijds niet een gedraging in een bepaalde aangelegenheid jegens klagers in de zin van de AWB. Algemene klachten over beleid of beleidsuitvoering in het algemeen van het bestuursorgaan voldoen immers niet aan het vereiste van 'een bepaalde aangelegenheid'. Ook algemene wensen over het optreden dan wel het beleid van het bestuursorgaan vallen buiten het bereik van de klachtenregeling. De klachten respectievelijk standpunten van klagers betreffen in hoge mate wensen en voorstellen voor een nuancering, het belichten van een andere invalshoek in de beleidsvoering van de NCAB, diens mandaat of in gekozen uitgangspunten zoals de *IHRA*-definitie. Het recht dergelijke voorstellen te doen en standpunten in te nemen komt klagers uiteraard te allen tijde toe, maar vallen naar het oordeel van de commissie dus in belangrijke mate buiten het bereik van de klachtenregeling in de AWB.

Anderzijds komt het de Commissie voor, dat een behoedzame, genuanceerde en op de-escaleren gerichte houding bij de taak van de NCAB past, mede gezien zijn bijzondere mandaat. De vrijheid van meningsuiting komt de NCAB vanzelfsprekend eveneens toe, maar deze zal altijd moeten worden uitgeoefend binnen het kader van zijn publieke taak, gelet op de in het instellingsbesluit neergelegde taakomschrijving. Dat geldt zeker waar het gaat om het organiseren en in stand houden van de verbinding met de belangengroepen binnen zijn werkveld, die er vanuit hun doelstelling naar zeggen te streven dat antisemitisme moet worden bestreden en die daar (mede) werk van (willen) maken. Het is de Commissie opgevallen dat de NCAB niet eerder actief contact heeft gezocht met de organisatie van een van de klagers, de stichting "een ander Joods geluid". Uit wat de Commissie is gebleken uit klaag- en verweerschrift en uit de hoorzitting, neigen soms de standpunten bij beide partijen (mogelijk mede daardoor) te verharderen, waarbij de Commissie zich kan voorstellen dat zulks uiteindelijk het bestrijden van antisemitisme in Nederland niet dient. De in de klacht omschreven voorbeelden van de tweet van de NCAB over de eerder verwijderde tweet van de heer Kenneth Roth en over de tekst op een spandoek bij acties die opkomen voor de belangen van het Palestijnse volk, onderstrepen volgens de commissie nu juist het belang dat de overheid (i.c. de NCAB) te allen tijde een professionele opstelling kiest, waarbij alles in het werk wordt gesteld om juist te de-escaleren als het toch tot escalatie komt. Het onderstreept ook het belang dat de NCAB erop toeziet de indruk te vermijden dat hij het debat zou willen voorzien van inhoudelijke en normatieve kaders vooraf. De Commissie acht het in dit kader minder gelukkig dat de NCAB via de pers en sociale media vrij stellige opvattingen naar voren brengt die de indruk wekken bepalend te zijn voor het vrije inhoudelijke debat (zoals: "dit spandoek had daar nooit mogen hangen"). Dan wel de indruk te wekken dat kritiek op handelen van de regering van Israël per definitie binnen zijn mandaat te rekenen valt omdat zulks antisemitisch of gevaarlijk zou zijn.

Advies t.a.v. de inhoudelijke klacht

Het vorenstaande brengt naar het oordeel van de Commissie mee dat het klaagschrift in overwegende mate niet een klacht betreft die de Commissie gelet op de Algemene Wet Bestuursrecht uitputtend inhoudelijk kan behandelen. Daarvoor zijn andere middelen in het publieke debat meer geschikt. Anderzijds acht de commissie het juist daar waar standpunten dreigen te verharderen een taak van de overheid (i.c. de NCAB) om een professionele opstelling te kiezen, waarbij alles in het werk wordt gesteld om de vrije meningsuiting en debat te bevorderen, escalatie te voorkomen (behalve in die gevallen waar dat noodzakelijk is) en juist te de-escaleren als het toch tot escalatie komt, vooral wanneer daardoor een zinvolle verbinding en debat worden

voorkomen. De Commissie heeft een dergelijke op nuancering en op verbinding gerichte houding van de NCAB gemist in het debat over de hiervoor genoemde aspecten van antisemitisme en in de genoemde voorbeelden van de berichten op *Twitter*. De Commissie deelt niet het standpunt van klagers waar dat inhoudt dat aan de NCAB niet de vrijheid toekomt zich publiekelijk te uiten in zaken zijn taakstelling betreffend.

De Commissie concludeert dan ook dat de NCAB, onder erkenning dat hem een rol in het debat toekomt, zich in beide kwesties stellig heeft uitgelaten dan gelet op zijn rol en ambtelijke positie en op de overheid rustende normen van zorgvuldigheid en de-escalatie en verbinding, gepast was geweest.

De Commissie adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid op dit punt het mandaat van de NCAB aan te scherpen, door meer de nadruk te leggen op een op verbinding gerichte houding en op het faciliteren van het vrije inhoudelijk debat door de NCAB, zo bijvoorbeeld over de vraag wat antisemitisme is. De Commissie adviseert de Minister van Justitie en Veiligheid dit aspect in haar overleg met de NCAB en in de aanstaande evaluatie van de NCAB-functie aandacht te geven; te weten het in verbinding zijn en blijven met stakeholders binnen de Joodse gemeenschap en daarbuiten, en in het bijzonder het op de-escalatie gerichte samenwerken met organisaties die zich mede ten doel stellen antisemitisme te (willen) bestrijden. Voor klagers geldt volgens de Commissie evenzeer, dat zij vanuit een realistische en op samenwerking gerichte houding hun doelstellingen ten aanzien van het bestrijden van antisemitisme waarschijnlijk beter dichterbij kunnen brengen dan vanuit een op verdeeldheid gerichte houding.

's- Gravenhage, 27 januari 2022

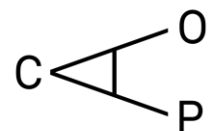
De commissie,

mr. H.W. Schmidt (voorzitter)

prof. dr. mr. A.W. Heringa (lid)

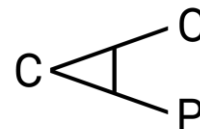
mr. drs. M.H. Houpt (lid)

mr. J.P. de Jong (secretaris)

[Bijlage: verslag van de hoorzitting op 17 januari 2022](#)

Verlag van de hoorzitting, gehouden op maandag 17 januari 2021, bij het CAOP, Lange Voorhout 13 te 's-Gravenhage, door de Klachtadviescommissie, zoals ingesteld bij Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid van 15 december 2021, in het kader van de behandeling van een individuele klacht van 10 september 2021 over een gedraging van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (NCAB).

Aanwezig

Aan de zijde van de Commissie

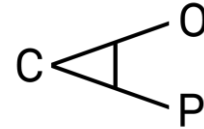
mr. H.W. Schmidt (voorzitter);
prof. dr. mr. A.W. Heringa (lid)
mr. drs. M.H. Houpt (lid)
mr. J.P. de Jong (secretaris)

Aan de zijde van klagers

dr. J.D. Handmaker
drs. A. Nieuwhof
J.E. Hamburger (namens de Stichting Een Ander Joods geluid)
W.K. Scholten (raadsman klagers)

Aan de zijde van beklaagde

E. Verdoner (NCAB)
G. de Valk (bureau NCAB)
mr K. Wiersma (raadsman beklaagde)

De voorzitter heet allen hartelijk welkom op de hoorzitting en opent de vergadering. Hij geeft aan dat de klachtadviescommissie conform de Algemene wet bestuursrecht is ingesteld, naar aanleiding van het klaagschrift van 10 september 2021, over een gedraging van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding (afgekort: NCAB). De Commissie zal vanochtend de klagers en de NCAB horen over de klacht en vervolgens over de afdoening van die klacht rapport uitbrengen aan de Minister van Justitie en Veiligheid.

De voorzitter geeft aan dat de hoorzitting een informeel karakter heeft, mede waardoor de commissie heeft gekozen partijen in gezamenlijkheid te horen. Hij merkt op dat de aanwezigheid van de heer Wiersma als advocaat aan de zijde van de NCAB hopelijk niet leidt tot een juridificering van deze informele bijeenkomst. De heer Wiersma en de heer Verdoner bevestigen dat.

De voorzitter benadrukt dat de commissie ad hoc is ingesteld voor deze klacht, onafhankelijk is en geen onderdeel uitmaakt van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De Commissie wordt ook opgeheven nadat de klacht door de minister zal zijn afgehandeld.

De voorzitter vraagt of partijen vooraf nog met elkaar van gedachten hebben gewisseld. Dat blijkt niet het geval. De klagers benadrukken dat naar hun mening, wegens de aard en context van de klacht, een gedachtewisseling onmogelijk is geweest.

Hij licht vervolgens toe dat de commissie zich voorafgaand aan de hoorzitting grondig heeft verdiept in de kwestie die met de klacht aan de orde is gesteld. Het doel van de hoorzitting is klagers in de gelegenheid te stellen hun klacht toe te lichten. Men mag ervan uitgaan dat alle stukken vooraf goed zijn gelezen, dus die hoeven niet te worden herhaald.

Eerst zal de voorzitter de klagers het woord geven. Daarna krijgt de NCAB als beklagde de gelegenheid zijn zienswijze kenbaar te maken. Daarop kunnen klagers in tweede termijn nog kort reageren, waarna beklagde nog kan antwoorden. Als de Commissie van oordeel is dat de kwestie voldoende is besproken, zal de Commissie zich beraden en een advies opstellen ten behoeve van de Minister van Justitie en Veiligheid. Het rapport dat de Commissie opstelt gaat vergezeld van een advies en eventuele aanbevelingen aan de Minister. Het verslag van deze hoorzitting wordt als bijlage bij het advies gevoegd. Partijen krijgen overigens nog een korte termijn om te reageren op alleen feitelijke onjuistheden in het concept-verslag.

De voorzitter geeft aan dat er van de hoorzitting een geluidsopname wordt gemaakt ten behoeve van de verslaglegging. Daartegen bestaat desgevraagd geen bezwaar bij de aanwezigen. De opnames worden na afronding van het verslag vernietigd.

Als de conclusies van de Minister zouden afwijken van het advies van de Commissie, zal de Minister de reden aangeven voor die afwijking en in dat geval zal de Minister het advies van de Commissie meezenden naar de klagers, aldus de voorzitter. Het ministerie informeert de klagers t.z.t. dus verder over de afdoening van hun klaagschrift.

Vervolgens geeft de voorzitter alle aanwezigen de gelegenheid zich kort voor te stellen.

Aansluitend lichten klagers hun klaagschrift nader toe.

Mevrouw Nieuwhof stelt de afvaardiging van de klagers voor en geeft aan waarover een ieder daarna zal spreken. Hun toelichtingen dienen om een helder beeld te schetsen van de klacht. De samenvatting van de klacht komt volgens spreker neer op de volgende punten:

1. een onterechte aanval op *social media* naar de heer Kenneth Roth van HRW,
2. onterechte interventie van de NCAB tegen steunbetuigingen aan het Palestijnse volk via bij onderwijsinstellingen aangebrachte spandoeken,
3. misbruik van de functie van rijksambtenaar door het beleid van een andere staat, t.w. Israël te verdedigen, en pogingen om diegenen die opkomen voor de rechten van Palestijnen het zwijgen op te leggen door ze onterecht te beschuldigen van antisemitisme,
4. het zich baseren op de IHRA-werkdefinitie zonder alternatieve definities van antisemitisme te overwegen en zonder hierover een maatschappelijke discussie te (willen) voeren.

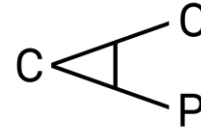
Spreker gaat zelf in op de onderdelen 1 en 3 van de klacht, waarna de heer Handmaker op klacht 2 zal ingaan en de heer Hamburger ten slotte op klacht 4. De heer Scholten zal afsluitend nog een aanvullende klacht toelichten, over het verloop van de klachtprocedure tot eind november 2021.

Over onderdeel 1 van de klacht licht mevrouw Nieuwhof toe dat de *Tweet* van de NCAB op zijn functionele Twitter-account is geplaatst (omschreven als “*Officieel account van de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding*”). De beschuldiging van antisemitisme die klagers in de *Tweet* van de NCAB lezen, is volgens klagers ongefundeerd, omdat de heer Roth slechts een artikel uit *Haaretz* citeert over een Brits onderzoek. Exact dezelfde bewering doet de NCAB overigens zelf ook, nl. in een interview in NRC van 25 mei 2021. Spreker licht toe dat de *Tweet* helemaal niet gaat over (vermeend) racisme dat *in Nederland* plaats heeft gevonden. Daardoor gaat de NCAB volgens klagers buiten zijn mandaat, zoals dat is beschreven in het Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Spreker benadrukt dat klagers het gedrag van de NCAB ervaren als een verontrustende voorbode van wat klagers ook zou kunnen overkomen. Net als Kenneth Roth verdedigen klagers immers mensenrechten, ook van Palestijnen, en ook klagers voelen zich dus persoonlijk geraakt door deze beschuldiging van antisemitisme door de NCAB.

Het verweerschrift van de NCAB geeft volgens spreker opnieuw de draai eraan dat Roth gesuggereerd zou hebben dat een toename van antisemitisme veroorzaakt wordt door het handelen van de Israëlische regering zelf. De heer Roth citeerde echter een artikel in *Haaretz* dat de resultaten van een Brits onderzoek meldde. Tijdens de zware Israëlische aanvallen op Gaza in mei 2021 nam het aantal incidenten feitelijk toe. En de heer Verdoner deed volgens klagers exact dezelfde bewering in NRC van 21 mei. Ook gaat het verweer niet in op het punt van klagers dat de *Tweet* over Kenneth Roth niet over vermeend racisme (of antisemitisme) in Nederland gaat.

Vervolgens gaat spreker in op onderdeel 3 van de klacht, over de wijze waarop een ambtenaar bij de rijksoverheid zijn functie uitoefent. Klagers menen dat de NCAB zijn positie gebruikt die bedoeld is om antisemitisme binnen Nederland te bestrijden, om zich vervolgens te richten tegen de door de vrijheid van meningsuiting beschermde verdediging van de fundamentele rechten van Palestijnen. Feitelijk verdedigt hij het beleid van de staat Israël en impliceert hij dat kritiek op de

staat Israël (zoals onderdeel 1 van de klacht) al snel antisemitisch van aard zal zijn. Dit heeft klagers zeer geraakt.

De toenmalige Minister van Justitie en Veiligheid heeft in zijn antwoorden op Kamervragen van Denk van 3 mei 2021 geantwoord dat de heer Verdoner ervan op de hoogte is dat de Minister het van belang acht om onderscheid te blijven maken tussen stellingname ten aanzien van Israël enerzijds en antisemitisme anderzijds. Toch maakt de NCAB dit onderscheid volgens klagers niet. Hij verdedigt het beleid van de staat Israël, en hij beschuldigt Nederlandse mensenrechtenverdedigers die zich bezighouden met de fundamentele rechten van Palestijnen van antisemitisme. Met dat laatste ervaren klagers dat je in Nederland als tegenstander van het door Israël gevoerde beleid feitelijk -en dan nog wel namens de rijksoverheid- monddood wordt gemaakt, omdat je om deze reden dus blijkbaar zomaar van antisemitisme kan worden verdacht.

Klagers zien hun zorgen volgens spreker bevestigd in een recent uitgebracht rapport over aanvallen op aan Palestina gerelateerde activiteiten. Dit rapport beschrijft 76 geregistreeerde incidenten in de periode 2016-2020. In 60% van de gevallen speelde het CIDI een sleutelrol. De heer Verdoner was in deze periode bestuurslid van het CIDI en dus medeverantwoordelijk voor dit handelen. Mevrouw Nieuwhof stelt tot slot dat zij zelf op deze manier al eerder door het CIDI beschuldigd is van antisemitisme, omdat zij een holocaust-overlevende had geïnterviewd die de behandeling van de Palestijnen door Israël met het handelen van de Nazi's in de Tweede Wereldoorlog vergeleek. Ook de heren Handmaker en Hamburger zijn op vergelijkbare manier in het verleden (en dus ten onrechte volgens klagers) van antisemitisme beschuldigd.

Vervolgens gaat de heer Handmaker in op onderdeel 2 van de klacht, de interventie bij de genoemde onderwijsinstellingen, tegen op spandoeken geuite steunbetuigingen aan het Palestijnse volk.

De heer Handmaker licht toe werkzaam te zijn als universitair hoofddocent aan de Erasmus Universiteit, waar hij de vakken recht, mensenrechten en rechtssociologie doceert en ook op dit terrein onderzoek doet en in het bijzonder expertise bezit op het gebied Palestina-Israël. Hij geeft aan dat de NCAB rond de tijd van de gruwelijke bombardementen van het Israëlische leger op Gaza (mei 2021) geïntervenieerd heeft om op te roepen pro-Palestijnse spandoeken te verwijderen die aan diverse onderwijsinstellingen waren aangebracht door studenten en medewerkers van deze instellingen. Klagers vinden dit een ingreep in de vrijheid van meningsuiting door de overheid. Dergelijke ingrepen kunnen ook het werk van academici raken bij de uitoefening van hun vak als docent en onderzoeker. Het is daarmee volgens spreker een inbreuk op de academische vrijheid, vastgelegd in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Ook de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, de KNAW maakt zich zorgen over de toenemende bedreiging van de academische vrijheid.

Spreker vervolgt dat al eerder door het CIDI en de Israëlische Ambassade druk is uitgeoefend op de besturen van het *International Institute of Social Studies (ISS)* en op "zijn" universiteit (de EUR), om een geplande activiteit over schendingen van mensenrechten tegen Palestijnen, inclusief misdrijven tegen de menselijkheid (waaronder apartheid) niet te laten doorgaan. Dit was in de periode dat de heer Verdoner deel uitmaakte van het bestuur van het CIDI. Ook heeft de heer Verdoner in Het Parool een opiniërend artikel geschreven, waarin hij stelt dat het spandoek met de tekst "*Palestine will be free, from the river to the sea*" feitelijk betekent dat de Israëli's uit hun land

zullen worden verjaagd. Deze interpretatie van die woorden laten klagers geheel voor rekening van de heer Verdoner. Spreker meent dat “verjaagd worden uit je eigen land” overigens feitelijk precies is wat de Palestijnen in de periode 1947- 1949 en daarna 1967 is overkomen.

De heer Verdoner gaat volgens klagers ten onrechte in zijn verweerschrift niet in op hun argumenten en herhaalt slechts zijn standpunt dat de tekst *“Palestine will be free, from the river to the Sea”* suggereert dat Israël moet verdwijnen. Dat is echter volgens spreker in het geheel niet waar de tekst toe oproept: de Israëlische mensenrechtenorganisatie *B’tselem* bijvoorbeeld, refereert in zijn rapport *“This is apartheid”* naar het gebied tussen de rivier de Jordaan en de Middellandse Zee. Van de 14 miljoen mensen die in dit gebied wonen is ongeveer de helft joods en de andere helft Palestijns. Zij leven onder één Israëliisch bestuur.

De heer Verdoner beweert volgens spreker dat de leus *“Palestine will be free, from the river to the Sea”* veel joden angst in boezemt. Hij stelt zich hierbij kennelijk op het (volgens klagers discutabele) standpunt, dat joden en Israël per definitie met elkaar verbonden zijn. Veel joden ervaren deze verbondenheid echter niet zo. Zijn suggestie scheert joden, waar dan ook, over één kam en dat feit kan volgens spreker als zodanig juist als antisemitisch worden ervaren. Het verweer van de heer Verdoner tegen de klacht dat hij met zijn uitingen de vrijheid van meningsuiting ondermijnt, doet hij dan weer af door te stellen dat dit zou passen binnen zijn bewustwordingsactiviteiten en signaleringsfunctie rond antisemitisme. Dit verweer snijdt volgens spreker echter geen hout. Een overheidsfunctionaris is gehouden aan het respecteren van fundamentele rechten zoals de vrijheid van meningsuiting. Klagers hebben dit in hun klachtschrift uiteengezet: de uitingen op Twitter en in de pers ondermijnen die vrijheid van meningsuiting juist.

De *Jerusalem Verklaring over Antisemitisme* (JDA), ondertekend door meer dan 200 academici van Holocaust, Joodse en Midden-Oost studies, geeft in zijn Richtlijnen volgens klagers juist voorbeelden die aangeven dat dit niet antisemitisch is, zoals:

Richtlijn 11. “Ondersteuning van de Palestijnse vraag om gerechtigheid en de volledige toekenning van hun politieke, nationale, burgerlijke en mensenrechten, zoals vastgelegd in het internationaal recht.”

en

Richtlijn 12. “Bekritisieren of verzetten tegen het zionisme als een vorm van nationalisme, of pleiten voor een verscheidenheid aan constitutionele regelingen voor joden en Palestijnen in het gebied tussen de Jordaan en de Middellandse Zee. Het is niet antisemitisch om regelingen te steunen die volledige gelijkheid toekennen aan alle inwoners “between the river and the sea”, of dit nu in twee staten is, een binationale staat, een eenheids-democratische staat, een federale staat of wat voor staatsvorm dan ook.”

Spreker wijst er voorts nog op dat de heer Verdoner zijn opiniestuk in Het Parool heeft geschreven zonder zijn functie erbij te vermelden. Als overheidsfunctionaris probeert hij de academische vrijheid te beperken, maar hij doet alsof hij een gewone burger is, wat klagers misleidend vinden. Klagers missen in de uitlatingen van de NCAB voortdurend het onderscheid tussen antisemitisme in Nederland en kritiek op de staat Israël.

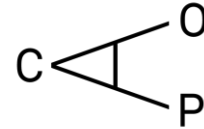
Vervolgens gaat de heer Hamburger in op onderdeel 4 van de klacht: het gebruik van de IHRA-definitie.

Spreker zegt dat het klagers is opgevallen dat het uitgangspunt en de werkwijze van de NCAB van begin af aan vrijwel uitsluitend gebaseerd zijn geweest op de zogeheten ‘*niet bindende IHRA-werkdefinitie van antisemitisme*’,¹ korthedshalve aangeduid als ‘de IHRA-werkdefinitie’. Desgevraagd door de heer Heringa, geeft de heer Hamburger aan dat zij “uitgangspunt” lezen als de “taakopvatting” van de NCAB. Deze definitie is volgens spreker al vroeg van meerdere kanten en internationaal onderhevig geweest aan krachtige, van IHRA-kant genegeerde en nooit weerlegde kritiek. Er zijn van joodse zijde alternatieven ontwikkeld, zoals de eerdergenoemde *Jerusalem Declaration on Antisemitism (JDA)*. Er is zelfs een internationaal netwerk waarin *Jewish Voice for Peace America* een belangrijke rol speelt: de No IHRA International Working Group. Kortom: de IHRA definitie is allesbehalve onomstreden: het samenstel van werkdefinitie en voorbeelden is betwist, juridisch niet-bindend en uitermate vaag.

Spreker vervolgt dat alternatieven voor de definitie door de NCAB nooit en nergens aantoonbaar serieus zijn besproken. De reden is volgens spreker duidelijk: het openen van discussie hierover en het overwegen van alternatieven zou de bodem wegslaan onder de huidige werkwijze van de NCAB. De NCAB heeft echter een ruim mandaat in de omgang met het begrip ‘antisemitisme’ en nergens (ook niet in zijn mandaat) is in beton gegoten dat hij zich uitsluitend op deze IHRA-werk-definitie zou moeten baseren. Toch is dat wat de NCAB in de praktijk doet, met voorbijgaan aan de kritiek en de alternatieven. Spreker meent dat aan een definitie de logische eis gesteld mag worden dat zij helder is en verschijnselen juist afgrenst van andere. De IHRA-werkdefinitie doet met de voorbeelden precies het omgekeerde: deze werkdefinitie vermengt anti-joods racisme met kritiek op het beleid van de staat Israël. Klagers menen dat de voorbeelden bij de IHRA-werkdefinitie door de NCAB worden opgevat als integraal onderdeel daarvan, dit tegen de logische eisen in en ondanks het feit dat zulks nadrukkelijk en met zoveel woorden niet de interpretatie is van de Nederlandse regering, laat staan haar standpunt. De werkdefinitie is evenmin tot onderdeel van het Wetboek van Strafrecht gemaakt. De toenmalige Minister van Justitie en Veiligheid heeft al in de zomer van 2020 geschreven dat het kabinet de voorbeelden bij de definitie niet als integraal onderdeel van de IHRA-werkdefinitie beschouwt, maar als mogelijk hulpmiddel voor de opsporing, ter nadere bepaling van de vraag of er misschien sprake zou kunnen zijn van antisemitisme. Losse uitingen zoals in de voorbeelden bij de definitie gegeven, vormen dus op zichzelf nooit een zelfstandig bewijs van antisemitisme volgens spreker. Daarbij merkt de minister tevens op, zo stelt spreker, dat een aantal van deze voorbeelden, zoals kritiek op staten, maar ook politieke discussies, in beginsel beschermd worden door de vrijheid van meningsuiting.

In zijn antwoorden op Kamervragen van Denk van 3 mei 2021 heeft de toenmalige Minister van J&V dit standpunt nogmaals bevestigd. Spreker meent dat de NCAB het onderscheid tussen werkdefinitie en voorbeelden door elkaar haalt, waardoor hij als overheidsfunctionaris grondrechten vooraf beperkt. Klagers willen het niet te zwaar aanzetten, maar het handhaven van de vrijheid van meningsuiting is een van de pijlers van de rechtsstaat en de suggestie daaraan te

¹ “Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als een gevoel van haat jegens Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse personen en/of hun eigendom en tegen instellingen en religieuze voorzieningen van de Joodse gemeenschap.” Elf voorbeelden volgen deze definitie, waarvan 7 betrekking hebben op (de staat) Israël.

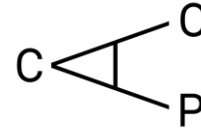

willen tornen door uitingen over Israël feitelijk te verbannen uit het publieke debat, acht spreker ongepast voor een overheidsfunctionaris die de NCAB nu eenmaal is.

De NCAB heeft er volgens spreker geen blijk van gegeven inhoudelijk het debat aan te willen over deze kwestie, door bijvoorbeeld het OM en de Politie op belangrijke nuanceringen te wijzen. Integendeel, in een interview met *het Nieuw Israëlitisch Weekblad* lezen klagers dat de NCAB zegt alle kritiek en alternatieven op de IHRA-werkdefinitie ter zijde te hebben geschoven. Hij verklaart daar, dat de IHRA-werkdefinitie de enige is die hij wenst te volgen. Klagers verwijzen voor dit punt naar hun klaagschrift en benadrukken dat bijvoorbeeld een oproep tot het beëindigen van de handel met de nederzettingen gerechtvaardigd is en dus niet antisemitisch. De NCAB zet alternatieven zoals de JDA-definitie van anti-joods racisme gemakshalve weg als 'politiek ingegeven', terwijl juist de IHRA-werkdefinitie door de Israëlische regering jarenlang en tot op de dag van vandaag verspreid en bevorderd is met evidente politieke bedoelingen. Spreker is opgefallen dat waar de NCAB over 'politiek ingegeven' spreekt, hij kennelijk wil diskwalificeren wat hem inhoudelijk niet bevalt.

Het andere argument van de NCAB – dat er nu eenmaal 10 jaar lang een 'infrastructuur' is opgebouwd rond de IHRA-werkdefinitie – doet naar de mening van klagers gezocht aan. Het is spreker niet geheel duidelijk welke infrastructuur in Nederland de NCAB bedoelt. Hoe kan hij dat beweren zonder tegelijkertijd zijn eigen functie deels overbodig te verklaren, vragen klagers zich af. Klagers stellen dat het immers juist de taak van de NCAB is – naast het helpen scheppen van duidelijkheid over wat als anti-joods racisme moet worden beschouwd en wat niet - in Nederland een infrastructuur rond het tegengaan van anti-joods racisme helpen op te tuigen, bijvoorbeeld door de strafrechtketen alerter te maken. Die taak is, zo menen klagers, in belangrijke mate de ratio achter zijn benoeming.

Spreker rondt af met een korte samenvatting. Bemoeienis vooraf van de NCAB met kritiek op de staat Israël past niet bij zijn rol en moet actief worden ontmoedigd. Wie tot taak heeft op te komen tegen antisemitisme, dient het begrip duidelijk te onderscheiden van valse of onware beschuldigingen van antisemitisme. De NCAB gaat niet in op de kritiek die er bestaat tegen de IHRA-werkdefinitie en toont zich niet bereid zich te verdiepen in die kritiek. De NCAB verwijst in punt 9 van diens verweerschrift naar een motie van het lid Bisschop, waarin de regering wordt verzocht de IHRA-werkdefinitie te bevorderen. Wat hij echter niet noemt, is dat het regeringsstandpunt anders luidt, zoals spreker hiervoor al heeft uitgelegd. Van de NCAB mag verwacht worden dat hij duidelijk aangeeft wanneer van antisemitisme sprake is en wanneer niet. Laat hij dat na, dan ondermijnt hij niet alleen zijn taak, maar ook zijn voor de uitoefening van zijn taak onmisbare publieke geloofwaardigheid. De NCAB dient immers niet alleen antisemitisme tegen te gaan, hij dient ook duidelijk te maken waar en wanneer hiervan géén sprake is. Alleen zo kan hij de duidelijkheid scheppen waarvoor hij is aangesteld en waarop burgers en de strafrechtketen volgens klagers recht hebben. De heer Hamburger rondt af, en wijst nog op punt 9 van het verweer van de NCAB, dat hij de IHRA-werkdefinitie hanteert omdat ook de EU daartoe opgeroepen heeft. Klagers zien die oproep van de EU als niet bindend (en politiek ingegeven) en daaraan gevolg geven op een wijze die in strijd is met het beleid van de Minister van J&V kan volgens klagers al helemaal niet.

Vervolgens gaat de heer Scholten in op de behandeling van het klaagschrift door het ministerie. Spreker signaleert dat het klaagschrift uitermate traag is behandeld. Het is op 24 september ontvangen door het ministerie. Gaan klagers uit van de maximale termijn van 10 weken voor de behandeling, dan was die op 28 november al verstreken. Op 1 november zijn klagers gaan bellen met het ministerie met de vraag hoe het ervoor stond. Het klaagschrift bleek zoek te zijn en klagers mochten het nogmaals insturen. Dat hebben zij gedaan met de vraag om te laten weten wie het nu in behandeling zou nemen. Daarop kregen klagers echter geen antwoord en het lukte niet meer om contact met de betreffende medewerker te krijgen. Pas toen klagers op 8 november met de directie WJZ telefoneerden, is er schot in de zaak gekomen. Klagers kregen opnieuw het verzoek hun klaagschrift nogmaals te e-mailen. Dat heeft geresulteerd in de instelling van de klachtadviescommissie op 23 november 2021.

In een optimistisch scenario ziet het er nu volgens klagers naar uit dat de minister op zijn vroegst per ultimo januari zal antwoorden op de klacht. Als klagers uitgaan van 31 januari, is dat dus een termijnoverschrijding van maximaal 59 dagen. Spreker meent dat het ministerie zich blijkbaar weinig gelegen laat liggen aan de termijnen die het in zijn 'eigen' wetgeving, de AWB, heeft laten vastleggen. Ook is hem gebleken dat in algemene zin binnen het ministerie niemand zich verantwoordelijk voelt voor binnenkomende klaagschriften. De directie WJZ heeft hem meegedeeld dat het dít specifieke klaagschrift in behandeling nam, omdat het een onderdeel van het SG-cluster betreft. Maar wat nu als het een ander cluster had betroffen, vraagt spreker zich af. In het organisatiebesluit van het Ministerie heeft spreker geen organisatieonderdeel kunnen vinden dat verantwoordelijk is voor klachtbehandeling in het algemeen. De wet vereist dat "*De behandeling van de klacht geschiedt door een persoon die niet bij de gedraging waarop de klacht betrekking heeft, betrokken is geweest.*" Bij het eerste contact dat spreker had met het ministerie op 1 november bleek dat de medewerker van de postkamer zich het binnenkomen van de klacht herinnerde. Het registreren van deze klachten was een probleem geweest, omdat er in het postregistratiesysteem nog geen account aangemaakt was voor de betrekkelijk nieuwe NCAB eenheid. Het zou klagers bevreedden als het stuk door de postkamer aan de NCAB zelf in behandeling gegeven zou zijn, wat juist een onafhankelijke behandeling van de klacht in de weg staat. Daarom willen deze procedurele kant ook verder uitgezocht zien en zij dragen dit punt aan als aanvulling op hun klacht. De klachtbehandeling is binnen het ministerie klaarblijkelijk niet of slecht georganiseerd. Klagers zouden voorts graag zien dat de minister in haar antwoord t.z.t. ook in gaat op een aantal procedurele vragen:

- Wie heeft in september het klaagschrift in behandeling gekregen?
- Wat heeft deze behandelaar met het stuk gedaan?
- Is er iemand in het ministerie verantwoordelijk voor de afdoening van klaagschriften in het algemeen?
- Acht men zich binnen het ministerie gebonden aan wettelijke termijnen, en zo ja vanwaar dan deze enorme termijnoverschrijding?

Mevrouw Nieuwhof geeft ter afsluiting van deze toelichting door de diverse sprekers nog aan dat het de klagers bevreedt dat verlenging van de werkzaamheden van de NCAB klaarblijkelijk plaats vindt zonder dat een adequate evaluatie heeft plaatsgevonden. Die evaluatie zou volgens klagers ook het gebruik van definities van antisemitisme moeten omvatten en de evaluatie zou zich volgens spreker niet moeten beperken tot het horen van alleen de joodse organisaties waaruit de heer

Verdoner zelf afkomstig is, maar breder, waaronder joodse organisaties die een andere mening zijn toegedaan dan de heer Verdoner. Spreker denkt dan aan de *stichting Een Ander Joods Geluid* met name, maar ook personen en organisaties elders uit de samenleving. Bijvoorbeeld, maar niet uitsluitend de heer Handmaker en spreker zelf. Spreker acht de bestrijding van antisemitisme een breed maatschappelijk belang en niet uitsluitend een joods belang. Het vergt dus ook een brede(re) maatschappelijke discussie.

De voorzitter dankt de klagers voor hun uitvoerige toelichting en geeft vervolgens het woord aan de beklagde, de heer Verdoner, als Nationaal coördinator antisemitisme bestrijding.

Ook de heer Verdoner dankt de klagers voor de toelichting op hun klacht. Spreker geeft aan nooit vooraf door de klagers te zijn benaderd voor een gesprek over wat hen dwars zit, hetgeen hij betreurt. Nu er eenmaal een klaagschrift ligt, heeft spreker rekening te houden met het kader waarbinnen dat moet worden behandeld en afgehandeld. Spreker geeft aan om die reden deze hoorzitting niet te kunnen benutten voor een diepgaander inhoudelijk debat over de beleidsmatige kwesties die klagers aan de orde stellen. Hij signaleert dat veel vragen bij klagers bovendien gaan over zijn mandaat als NCAB.

Spreker vervolgt door te stellen dat hij in zijn verweerschrift ten aanzien van onderdeel 1) van de klacht heeft aangegeven dat hij destijds reageerde op de suggestie van de heer Roth dat antisemitisme fout is, maar dat de recente toename van antisemitisme feitelijk veroorzaakt zou worden door, of het gevolg is van het handelen van de Israëlische regering zelf. Daarmee voedt de heer Roth volgens spreker het idee dat Joden zelf schuld hebben aan het antisemitisme, waaronder zij lijden. Spreker vindt de tekst in de genoemde *Tweet* dus een gevaarlijke suggestie. Het behoort naar zijn mening binnen zijn mandaat als NCAB om de gevaren van dergelijke uitingen te onderkennen en in de (sociale) media actief aan te kaarten.

De tekst "*Palestine will be free, from the River to the Sea*" op het spandoek aan de *Rijksakademie van Beeldende Kunsten*, waar onderdeel 2) van de klacht over gaat, suggereert volgens spreker dat Israël zou moeten verdwijnen. Deze suggestie in die tekst boezemt veel Joden angst in. Spreker constateert dat dat in de praktijk door velen als zodanig wordt ervaren. Opnieuw geldt hiervoor volgens spreker dat het binnen zijn mandaat ligt om op de gevaarlijke gevolgen van dergelijke uitingen te wijzen en dit aspect in de media aan te kaarten. Het ligt binnen het mandaat van de NCAB (en het is feitelijk zijn opdracht) om bewustwording te creëren over de impact van dit soort uitingen, volgens spreker. Daartoe dient ook zijn signaleringsfunctie. Op basis daarvan zijn volgens spreker de uitingen gedaan die in de klacht zijn aangehaald.

Antisemitisme is niet een verschijnsel dat bij de Nederlandse grens begint of ophoudt. Dat is de reden dat spreker ook kwesties buiten Nederland signaleert die hier te lande effect hebben of kunnen hebben voor antisemitisch gedrag. Spreker wijst er ten slotte op, dat de uitleg en het gebruik van de IHRA-definitie een uitvloeisel is van de in de Tweede Kamer aangenomen en door het kabinet uitgevoerde motie van de Kamer over het hanteren van de IHRA-definitie voor antisemitisme. Dit is volgens spreker voor de NCAB dus een van de uitgangspunten voor zijn taakuitvoering. Spreker hecht eraan te benadrukken dat geen probleem zou hebben met kritiek op de staat Israël an sich, gelijk kritiek mag op elk ander land. De IHRA-definitie maakt dat onderscheid tussen antisemitisme en kritiek op de staat Israël zelf overigens ook. Het voert volgens spreker

echter te ver om in het kader van deze klacht nu een inhoudelijk debat te voeren over die definitie en over de overige punten van klagers, daar is dit klachtrecht niet de juiste weg voor. Desalniettemin is spreker, desgevraagd door de voorzitter, bereid in een andere, meer informele setting met klagers (verder) van gedachten te wisselen.

De voorzitter vraagt de heer Verdoner hoe hij staat tegenover de stelling van klagers, kort samengevat, dat kritiek op de staat Israël en het door de Israëlische autoriteiten gevoerde beleid ten aanzien van het Palestijnse vraagstuk met een definitie als de IHRA-definitie in de hand als antisemitisch kan worden bestempeld? Ziet hij dergelijke kritiek zo?

De heer Verdoner vindt het lastig om in deze hoorzitting een antwoord te geven dat in gaat op de inhoud. Daar is de klachtenprocedure niet voor. Wel verwijst hij naar de IHRA-definitie, die juist een onderscheid maakt tussen legitieme kritiek op de staat Israël enerzijds en het aspect dat dergelijke kritiek soms antisemitisme maskeert.

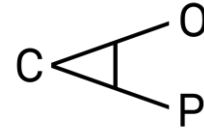
Mevrouw Houpt vraagt waar kan worden gelezen dat de IHRA-definitie van antisemitisme een basis zou zijn voor de functie van de NCAB. De heer Verdoner antwoordt dat dat niet in het mandaat staat, maar dat de IHRA-definitie nu eenmaal door regering en parlement als werkdefinitie wordt gehanteerd, waarbij de daarbij aangereikte elf voorbeelden behulpzaam kunnen zijn bij de duiding van bepaald gedrag. Die duiding is best ingewikkeld, en juist omdat het soms niet zo zwart-wit is, zijn er de eerdergenoemde elf voorbeelden. De definitie wordt als werkdefinitie gebruikt en zo gebruikt spreker de definitie ook in zijn functie.

De heer Heringa vraagt naar aanleiding van de *Tweet* van de heer Roth, waarin de idee zou besloten liggen dat “joden zelf schuld hebben aan antisemitisme” of de heer Verdoner dit als een stelling ziet of als een constatering van een causaal verband, kortom, is hier sprake van een (verraderlijk) motief of een weergave van een geconstateerd effect? Nog anders gezegd, is het motief om Israël te bekritisieren nu juist gemaskeerd antisemitisme (bedoeld om joden te treffen) of was de (ingetrokken) *Tweet* van de heer Roth een constatering van een causaal verband in die periode, tussen het handelen van de staat Israël en de waargenomen toename van antisemitisch gedrag?

De heer Verdoner legt uit dat hij naar aanleiding van de *Tweet* van de heer Roth stelt: ‘Antisemitisme is natuurlijk altijd verkeerd, maar...’. En in die “maar” zit het gevaar. Vervolgens stelt dhr. Roth: zij die zeggen dat het niet komt door de Israëlische regering, liegen. Ofwel het antisemitisme is hun eigen schuld. Omdat hij het zo stelt, dus ‘antisemitisme is fout, maar’, voedt volgens spreker de gevaarlijke gedachte dat joden zelf verantwoordelijk zijn voor antisemitisme, waaronder zij lijden en dat antisemitisme dus ‘begrijpelijk’ is. De heer Roth doet dit volgens spreker niet met haat tegen andere minderheden. Het past in het mandaat van de NCAB dit te signaleren als een gevaar.

De heer Heringa vraagt klagers naar hun intentie en of zij nu met hun pleidooi beogen dat de heer Verdoner als NCAB geen stelling meer zou kunnen nemen in het debat, omdat hij als overheidsfunctionaris daarmee anderen in hun vrije meningsuiting zou belemmeren. Het past volgens spreker in het mandaat van de NCAB zich in het publieke debat actief te manifesteren.

De heer Hamburger geeft aan dat dat laatste inderdaad zo is, maar dat het de NCAB nu juist niet past om daarin feitelijk een Israël-centrische positie te kiezen. Dat is wat hij feitelijk doet, en

waardoor hij weliswaar niet formeel, maar wel de facto (met de IHRA definitie in de hand) kritiek op de staat Israël en op het door de Israëlische autoriteiten gevoerde beleid min of meer automatisch als verraderlijk c.q. antisemitisch bestempelt. Aldus perkt hij de vrijheid van meningsuiting in, wat een overheidsfunctionaris niet past.

Mevrouw Nieuwhof vult aan dat klagers daardoor feitelijk de klos zijn, als wat de heer Verdoner stelt, feitelijk ook (dus) de norm is die de overheid stelt.

De heer Handmaker vindt deze aanvulling van de vorige spreker een belangrijk punt; een kritische dialoog is juist essentieel en moet vrij kunnen worden gevoerd zonder kaders vooraf, die zoals bij deze NCAB voortvloeien uit een Israël-centrische opstelling, waardoor critici feitelijk mond dood worden gemaakt. Dát is nu het verraderlijke, niet zozeer de gedachte dat kritiek op Israël per definitie het gevaar in zich bergt dat het gemaskeerd antisemitisch gedrag is. Het feit bovendien, dat de heer Verdoner zich omringt met pro-Israëlische netwerken acht spreker in dit verband een risico voor een overheidsfunctionaris.

De voorzitter wijst spreker er op dat diens stelling over de netwerken waar de NCAB zich al dan niet in zou begeven geen onderdeel uitmaakt van de klacht en hier dus niet aan de orde is.

De heer Verdoner repliceert dat het helaas een teken van deze tijd is dat een publiek debat snel polariseert. Dat is niet wat hij wil bereiken en daar wil hij juist niet aan bijdragen. Hij benadrukt dat het wel zijn taak is te signaleren dat de suggestie, expliciet of impliciet gedaan, dat joden antisemitisme zelf in de hand werken, een gevaarlijke suggestie is.

De heer Hamburger wil nog reageren op de stelling van de heer Verdoner dat klagers zich niet vooraf bij hem hebben gemeld. Dit bevreemdt hem, nu het juist op de weg van de heer Verdoner als NCAB zou hebben gelegen om klagers of de stichting EAJG uit te nodigen. Dat is helaas niet gebeurd.

De voorzitter constateert dat de heer Verdoner vanochtend een dergelijke uitnodiging wel heeft gedaan.

Mevrouw Houpt vraagt aan klagers in hoeverre mede het verleden van de heer Verdoner de klacht heeft ingegeven, nu hij juist afstand heeft gedaan van zijn oude functies. Klagers merken op dat zijn functionele verleden weliswaar is afgesloten, maar dat zijn eerder ingenomen standpunten toch een opvallende kleuring geven aan zijn huidige functioneren.

De heer Heringa vraagt klagers waar zij lezen dat “de taak” van de NCAB op de IHRA definitie zou zijn gebaseerd. De heer Hamburger bevestigt dat klagers dit niet juist hebben gesteld; het is de taakopvatting waarvan klagers signaleren dat deze sterk op die definitie is gestoeld. Spreker meent dat het overigens beter ware te spreken over *anti-joods racisme* in plaats van *antisemitisme*, juist om daardoor een ander kader te hanteren en de kern van waar hun zorg over gaat beter te raken.

De voorzitter vraagt of er nog zaken zijn die nog niet aan de orde zijn gekomen maar niet onbesproken kunnen blijven.

De heer Scholten wijst nog op een interview met de heer Verdoner in het *Nieuw Israëlitisch Weekblad* waarin spreker leest dat de heer Verdoner een debat over de IHRA definitie weinig zinvol acht, omdat het ons tien jaar terug in de tijd zou brengen. Spreker ziet dat als andermaal een poging om critici de mond te snoeren.

De heer Heringa wil nog graag weten waarom klagers hebben gekozen voor het klachtrecht uit de Awb; veel van hun kritiek komt immers neer op wensen of nuanceringen ten aanzien van de beleidsvoering door de NCAB. Daartoe staan klagers vele andere middelen ter beschikking, brieven bijvoorbeeld aan de Minister van Justitie en Veiligheid of het benaderen van Kamerleden.

De heer Scholten geeft aan dat het klagers te doen is om het functioneren van deze NCAB, die zijn taakopvatting ten onrechte laat divergeren van zijn opdracht en uitvoert in strijd met het door de minister bekendgemaakte beleid, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het feit dat hij zich ook mengt in individuele zaken en doordat hij zich niet voornamelijk bezighoudt met het bestrijden van antisemitisme enkel in Nederland. Klagers voelen zich door de wijze van functioneren aangevallen en beperkt in hun essentiële vrijheden. Zo ervaren zij dat. Daarin past het klachtrecht volgens klagers juist heel goed. Mevrouw Nieuwhof vult aan dat zij hoopt dat de evaluatie van de NCAB t.z.t. expliciet aandacht zal besteden aan wat klagers inderdaad erg dwars zit en hoopt aan die evaluatie te mogen bijdragen.

De voorzitter geeft aan te willen afronden, nu alles wat aan de orde zou moeten komen ook daadwerkelijk lijkt te zijn besproken. Hij memoreert nog de uitnodiging van de heer Verdoner om met klagers in een andere setting verder over de inhoud te willen spreken. Zou het in dit verband geen goede gedachte zijn om bijvoorbeeld af te spreken dat de NCAB en klagers binnen de veertien dagen -die de Commissie heeft om te adviseren- alvast bijeenkomen om met elkaar van gedachten te wisselen? Wellicht kunnen er dan stappen worden gezet in het inhoudelijke debat dat in de hoorzitting niet makkelijk kan worden gevoerd. De heer Hamburger vindt het een suggestie die wellicht wat snel op de zaken en de verdere afhandeling vooruitloopt, maar hij wil het graag intern nader bespreken. De heer Handmaker hecht eraan dat in zo'n vervolg bij de NCAB dan ook gesproken kan worden over de rol van de academische vrijheid in dit debat.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de hoorzitting, met dank aan alle aanwezigen voor hun komst en actieve inbreng. Het concept-verslag zal vooraf langs partijen worden toegezonden met uitsluitend als doel eventuele feitelijke onjuistheden te corrigeren en dus niet om aan te vullen met wat niet gezegd is, of anders te formuleren als het feitelijk niet onjuist is opgeschreven.

Den Haag, 26 januari 2022

De secretaris,

mr J.P. de Jong